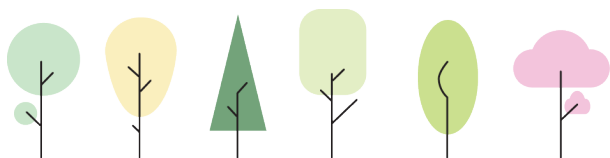

Metsäkeskus

Tulevaisuuskaatsaus: luonnontuotteet

Suomen metsäkeskuksen tulevaisuuskatsaus II: luonnontuotteet

Suomen metsäkeskuksen yrityspalveluiden tuottamissa tulevaisuuskatsauksissa kartoitetaan metsäalan yritysten toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja tarjotaan näköaloja siihen, mitä muutokset merkitsevät yritysten liiketoiminnalle. Tämä on järjestyksessään toinen tulevaisuuskatsaus.

Tämä tulevaisuuskatsaus on tarkoitettu luonnontuotealalle. Luonnontuotteissa on poikkeuksellisen paljon potentiaalia ja luonnontuotealaan kohdistuu runsaasti mielenkiintoa ja odotuksia.

Luonnontuotealan tulevaisuuskatsaus pähkinänkuoressa:

- Elintarvikealalla kasvavaa kiinnostusta luonnontuotealaan.
- Metsä- ja luonnontuotealan tiivis yhteistyö on hyödyllistä.
- Korkean jalostusasteen lopputuotteiden kysyntä kasvaa.
- Yrittäjien on osaltaan huolehdittava alan osaamisesta.
- Tukku-toiminnalle on kysyntää ja liiketoimintamahdollisuuksia.
- Luomuluonnontuotteiden viennissä on suuri potentiaali.
- Yritysten kannattaa hyödyntää luonnontuote- ja metsätietoa.

Kirjoittajat: Marko Ämmälä, yrityspalveluiden päällikkö
Risto Mulari, yrityspalvelujen asiantuntija
Anne Annala, projektipäällikkö
Juha Vornanen, projektipäällikkö
Metsäkeskuksen yrityspalvelut, metsien monikäyttötiimi.

Löydät Metsäkeskuksen yrityspalvelut verkossa osoitteesta
www.metsakeskus.fi/asiointi/yrityspalvelut

1 Yrittäjille uusia mahdollisuuksia luonnontuotealalta

Luonnontuoteala on kasvanut reippaasti viime vuosina Suomessa, ja sen arvioidaan työllistävän nykyisin lähes 3 000 henkilöä vuositasolla. Alan kokonaisliikevaihto oli vuonna 2020 noin 780 miljoonaa euroa.

Metsien marjojen ja sienten lisäksi erityistä kiinnostusta herättävät erikoisluonnontuotteet, kuten kerkät, lehdet, pihka ja mahla. Monen perinteisen elintarvike- ja juomavalmistajan arvioidaan tarttuvan lähitulevaisuudessa metsien raaka-aineisiin.

Luonnontuotealaa pidetään osana Euroopan vihreää siirtymää ja koko tulevaisuuden biotaloutta. Metsien Suomessa luonnontuotealan mahdollisuuksille on edelleen tilaa. Vaikka syrjäinen sijaintimme saattaa aiheuttaa yrittäjille haastetta tuotteiden markkinoinnissa, raaka-aineiden puhtauden kannalta se on erityinen mahdollisuus.

Kun uudet metsänomistajasukupolvet ottavat vastuuta metsistä, monia kiinnostavat luonnontuotealan mahdollisuudet. Myös perinteiset metsäalan palveluyritykset ovat kiinnostuneita luonnontuotealan yhteistyöstä: metsänomistaja-asiakas voi olla yhteinen monelle yritykselle. Metsäpalveluyritys voi tarjota asiakkaalleen myös uudenlaisia palveluita ja luonnontuotealan yrittäjä saa helpommin yhteyden raaka-aineen tuottajaan eli metsänomistajaan.

Luonnontuotteiden hyödyntäminen tarjoaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia erityisesti uusille innovatiivisille yrityksille. Esimerkiksi Pohjanmaalla on syntynyt yritystoimintaa männynkuoren hyödyntämisestä. Yhteistyömallissa voimansa yhdistävät yhteismetsä, luonnontuotealan yritys sekä metsäenergia-alan yrittäjä. Kun mäntypuun arvokas kuori myydään erikseen, energiapuun arvo voi nousta jopa 50 prosenttia. Siitä hyötyvät metsänomistajat, hankintaketjun yritykset ja jalostava teollisuus.

Mahdollisuuksia ja potentiaalia siis löytyy, mutta yhteistyötä ja uusiin mahdollisuuksiin tarttuvia rohkeita yrittäjiä tarvitaan lisää. Tukea alan kasvun turvaamiseksi tarvitaan myös yhteiskunnalta.

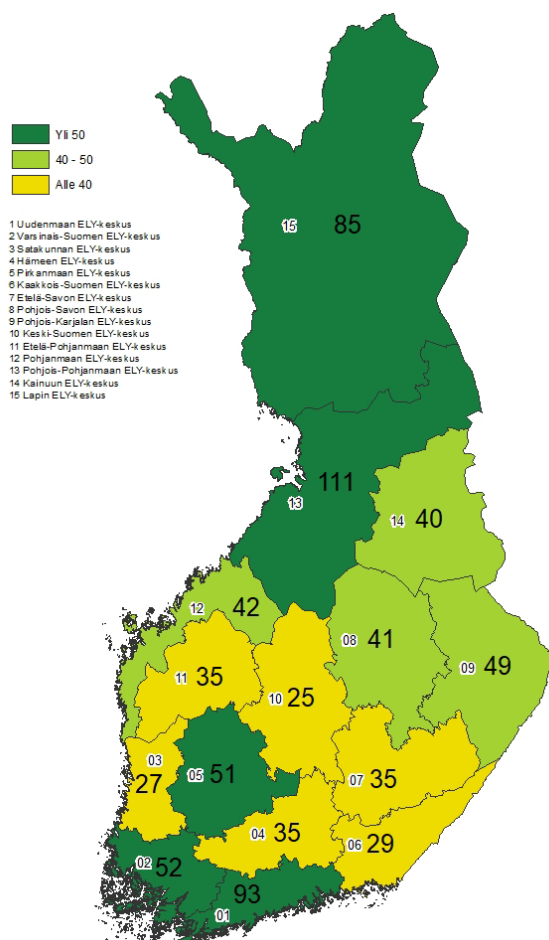

Marko Ämmälä
yrityspalveluiden päällikkö
Suomen metsäkeskus

2 Yrittäjä – yhteistyöideoitasi kaivataan luonnontuotealan raaka-aineketjuissa

Raaka-aineen hankinta on usein luonnontuotealalla haastavaa ja sitoo kohtuuttomasti resursseja. Alan yritykset kaipaavat tukkuporrasta tuekseen. Jos raaka-ainetta saisi hankittua helpommin, innovatiiviset ja korkean jalostusasteen yritykset saisivat pontta kasvuun. Erityisesti elintarvikealan yritysten kiinnostus hyödyntää metsästä kerättäviä luonnontuotteita on kilpistynyt siihen, ettei raaka-aineita saada jalostukseen riittävästi tai teollisuuden tarvitsemassa muodossa. Tarvetta olisi vaikkapa raaka-aineen uuttamiselle.

Luonnontuotealalla pitäisi päästä muna vai kana -tilanteesta. Kun jalostava teollisuus kerran haluaa käyttää luonnonraaka-ainetta, sen ympärille pitäisi syntyä myös kannattavaa liiketoimintaa. [Suomen elintarvikealan kansainvälistymisstrategian](#) mukaan Suomen olisi nostettava kunnianhimon tasoa elintarvikeviennissä, kuten monet muut EU-maat ovat jo pitkään tehneet. Yrittäjien innovatiiviset ideat voivat edistää asiaa selvästi.

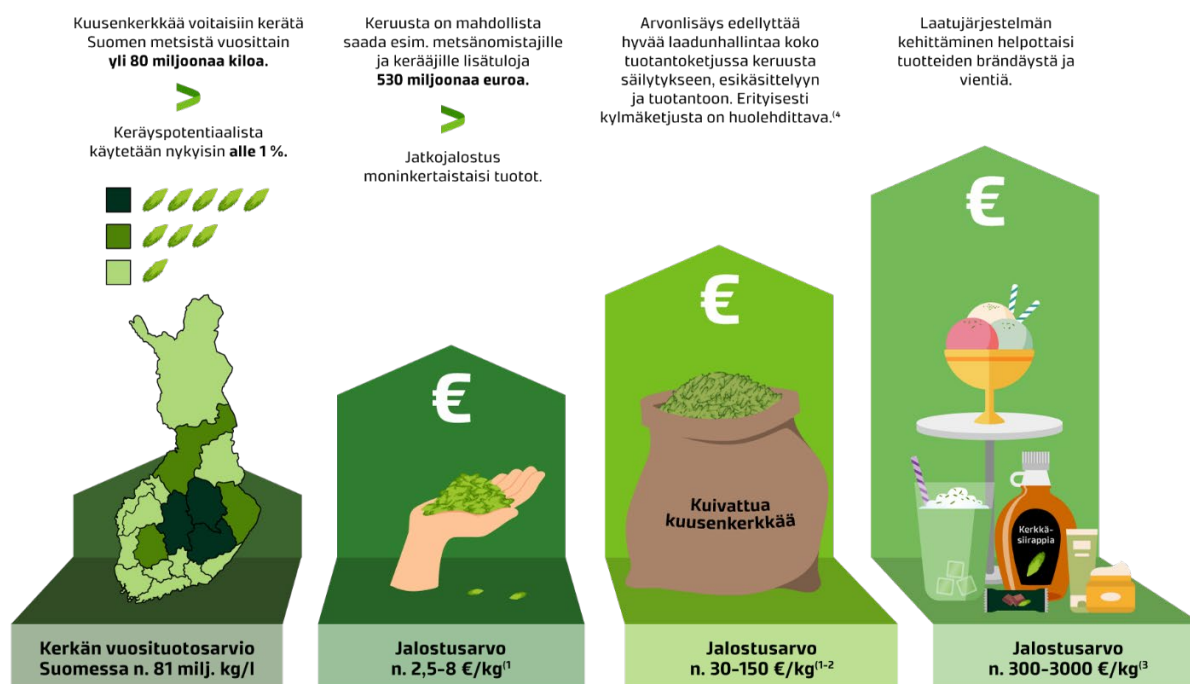
Kuva 1. Luonnontuotealan yritykset ELY-keskuksittain vuonna 2021. Eniten luonnontuotealan yrityksiä löytyy Pohjois- ja Etelä-Suomesta. Lähde: ATV / Suomen Asiakastieto Oy. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM toimialaraportit 2021:6. Tulevaisuuden luonnontuoteala.

Yksi konkreettinen yhteistyötä lisäävä työkalu on [Kerääjä.fi](https://kerääjä.fi)-verkkopalvelu. Se yhdistää luonnontuotteiden keruusta kiinnostuneet, alan kouluttajat sekä raaka-aineita välittävät ja tarvitsevat yritykset. Kerääjä- ja toimijarekisteri antaa kerääjille tietoa tarvittavista raaka-aineista ja yritykset löytävät paremmin raaka-ainetta. Palveluun kirjautuneet löytävät myös raaka-aineiden keruuohjeet ja laatukriteerit. Rekisteröityneet luonnontuotealan kerääjät ja toimijat ovat osa ketjuja, joilla metsän antimet saadaan käyttöön.

3 Luonnontuoteala voi tehdä megaloikan: elintarvikkeiden ja kosmetiikan mahdollisuudet

Suomen elintarviketeollisuudessa halutaan nostaa jalostusastetta. Myös elintarviketeollisuuden viennin kasvusta hyötyneen luonnontuotealan kannattaa tähdätä korkean jalostusasteen tuotteisiin. Kansainvälisille markkinoille ei kannata lähteä yksin rajallisin resurssein ja lähes samanlaisin tuottein kuin kilpailijoilla. Markkinoilla täytyy erottua, tehdä alojen välistä yhteistyötä ja hyödyntää hyviä suomalaisia erityispiirteitä.

Kuusenkerkän valtava potentiaali odottaa kerääjiänsä

¹ Vaara ym. 2017. Luonnontuotteista merkittäviä lisätuloja metsänomistajille ja yrityksille.

² Siivonen J. 2019. Kuusenkerkän (Picea Abies (L.) Karst.) käyttö helsinkiläisissä ravintoloissa ja kuusenkerkän keräämiseen kuluva aika.

³ Kuusenkerkän kuluttajan maksama kilohinta arvioitu erilaisista markkinoilla olevista juoma-, siirappi-, jauhe- ja uutetuotteista.

⁴ Jyske ym. 2020. Sprouts and Needles of Norway Spruce (Picea abies (L.) Karst.) as Nordic Specialty – Consumer Acceptance, Stability of Nutrients, and Bioactivities during Storage.

Luomua ja luonnontuotteita metsävaratietoihin – LULUme, www.metsakeskus.fi/lulume

Kuva 2. Luonnontuotteiden jalostusasteen nostaminen on kansantaloudellisesti järkevää. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM toimialaraportit 2021:6. Tulevaisuuden luonnontuoteala.

Euralainen luonnontuotealan yrittäjä **Petri Koivisto** tiivistää ajatuksensa siitä, miten luonnontuotealasta tulee koko Suomen metsäbiotalouden kulmakivi:

- Liian usein yritykset toimivat yksin omassa ympyrässään näkemättä yhteistyön mahdollisuuksia. Luonnosta kerättävät raaka-aineet ovat kerättävissä niin lyhyen ajan, ettei kaikkea kannata ja voi tehdä yksin. Ilman hyviä kumppaneita aika ja resurssit eivät riitä yritystoiminnan kasvattamiseen ja yrityksen kehittämiseen, Koivisto sanoo.

Suomen ruokaviennin – ja samalla luonnontuotealan – edistämiseen liittyy monenlaisia mahdollisuuksia: se lisäisi yritysten kasvua ja kilpailukykyä, kasvattaisi tuotteiden lisäarvoa ja parantaisi myös työllisyyttä. Koska kotimaan markkina on rajallinen, elintarvikeviennillä on suuri strateginen merkitys yritysten kasvulle sekä kansalliselle omavaraisuudelle ja turvallisuudelle.

Kaarinalainen luonnontuotealan yrittäjä **Saska Tuomasjukka** toteaa, ettei luonnontuotealan megaloikkaan Suomessa ole kuitenkaan oikotietä.

- Tarvitaan yhtäaikaista työtä sekä raaka-aineen keruussa että sen jalostuksessa ja myynnissä. Samalla on huolehdittava myös riittävästä osaamisesta alalla.

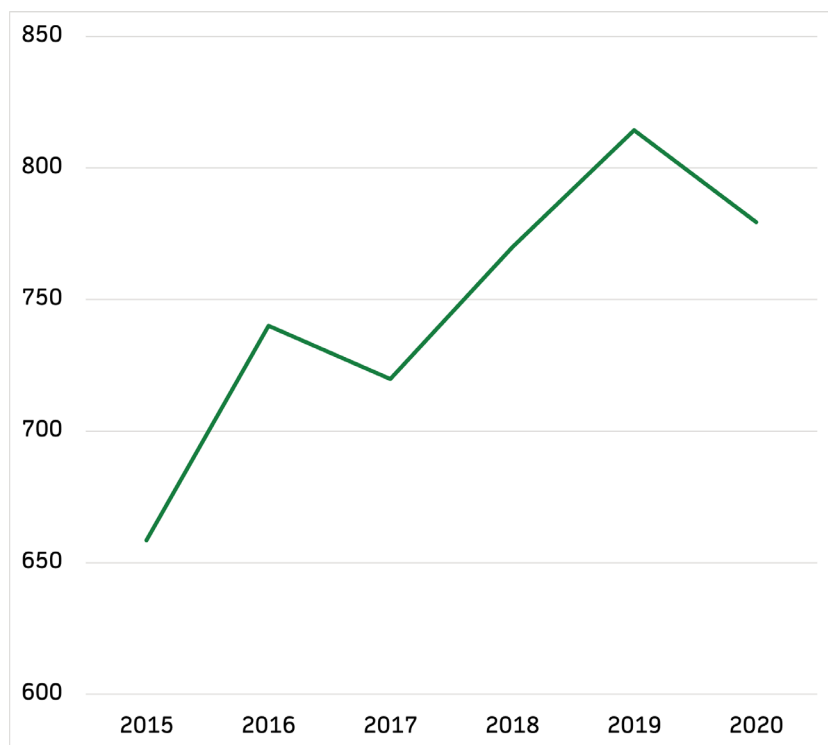
Myös luonnonkosmetiikan käytön yleistymisen ja trendin vahva kasvu tukevat luonnontuotealan myönteistä kehitystä. Isokyröläinen luonnonkosmetiikka-alan yritys Kyrö Living hyödyntää metsästä kerättävistä luonnontuotteista erityisesti kuusenpihkaa. Yrittäjä **Essi Rintamäki** on kuitenkin törmännyt monen yrittäjän tavoin ongelmaan:

- Raaka-aineita jalostukseen on vaikea saada. Yrittäjä kaipaa tukkuporrasta, kauppapaikkaa, josta voisi helposti hankkia raaka-aineita ympäri vuoden, Rintamäki kertoo.

Luonnontuotealan kasvua voidaan tukea monenlaisin keinoin. Uutta liiketoimintaa voisi syntyä erityisesti metsä- ja luonnontuotealan voimat yhdistämällä. Luonnontuotteet ja metsätalous mahtuvat hyvin samaan kuvaan.

Suomen metsäkeskus edistää työllään metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan monipuolisuutta ja kannattavuutta. Alueelliset metsäohjelmat (2021–2025) tukevat metsien hyödyntämistä monipuolisesti ja kestävästi, paikalliset olosuhteet huomioiden. Maakunnissa metsäalan kehittämissuunnitelmina toimivia ohjelmia ovat olleet laatimassa myös metsä- ja luontopalveluyritykset. [Tästä voit tutustua metsäohjelmiin.](#)

Luonnontuotealan liikevaihdon kehitys (milj. €), tilinpäätöstiedot

Kuva 3. Luonnontuoteala on kasvuala. Korona on vaikuttanut luonnontuotealaan muun muassa ulkomaanmatkailun vähentymisestä johtuen. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM toimialaraportit 2021:6. Tulevaisuuden luonnontuoteala.

4 Yrittäjille ja alalla työskenteleville suunnattu koulutus avainasemassa

Luonnontuotealan työntekijäksi tai yrittäjäksi saa hyvän pohjan suorittamalla alan ammatillisen tutkinnon. Laaja-alaisen pohjan tarjoaa luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa **luonnonvaratuottajan** tutkinto. Ammattitaitoa voi syventää valitsemalla ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista luonnontuotealan osaamisalan: ammattitutkinnoissa voi valmistua **luonnontuotejalostajaksi** tai **luonnontuoteneuvojaksi**, erikoisammattitutkinnoissa puolestaan **luonnontuotekehittäjäksi**. Osia luonnontuotealan tutkinnoista voi myös yhdistää moniin muihin ammatillisiin tutkintoihin.

Kun tuotteiden jalostusaste kasvaa, tarvetta on aiempaa enemmän myös korkeakoulututkinnon suorittaneille. Lapin ammattikorkeakoulu alkaa syksystä 2022 alkaen tarjota **luonnontuotepainotteista agrologintutkintoa**, joka sisältää 50 op luonnontuotealan opintojaksoja. Tämä on ensimmäinen varsinainen luonnontuotealan korkeakoulututkinto Suomessa. Ala tarjoaa työ- ja yrittäjyysmahdollisuuksia myös elintarvikealan, biokemian tai farmasian yliopisto-opinnoista valmistuneille.

Lue lisää luontoalan koulutuksista:

[Aitoluonto.fi](https://aitoluonto.fi)

[Arktiset Aromit ry](https://arktisetaromit.fi)

5 Luomukeruualueiden mahdollisuudet yrittäjille

Luomutuotteiden vienti kasvaa huimaa vauhtia. Vuonna 2018 luomutuotteita vietiin 25–30 miljoonan euron edestä ja vuonna 2020 jo 60 miljoonalla eurolla. Luonnontuotteet ovat merkittävä osa luomuvientiä, mikä selviää Pro Luomun tekemästä [luomuelintarvikkeiden vientiselvityksestä](#). Myös innovatiiviset luomuluonnontuotteita jalostavat yritykset kasvavat reippaasti.

Business Finlandin [Ruokastrategian ja kohdemarkkinoiden potentiaalin analyysissa](#) huomioidaan, että luonnollisten ja puhtaiden tuotteiden arvostus kasvaa maailmalla voimakkaasti. Tähän kysyntään suomalaisyritysten kannattaisi vastata.

Jotta luomun vientiä voidaan lisätä, luomulaatuisen raaka-aineen saatavuutta pitää kuitenkin parantaa. Vuonna 2021 Suomessa oli luomukeruualueita 6,9 miljoonaa hehtaaria, mutta on arveltu, että metsäpinta-alastamme jopa 95 prosenttia olisi luomukeruukelpoista. Voisimme halutessamme tuplata luomukeruualueen, ja puhtaat metsät voivat olla meille erityinen kilpailuetu. Myös tuoteturvallisuus ja tuotteiden jäljitettävyyden ovat erottautumistekijä kansainvälisillä markkinoilla.

Luomusertifikaatti voi avata suomalaisyrityksille tehokkaasti ovia vientiin. Luomumerkintä ei kuitenkaan saa olla yrityksille liian kallis tai monimutkainen keino hankkia lisäarvoa lopputuotteille. Tämän vuoden alussa tapahtuneiden lainsäädäntömuutosten myötä luomutuotannon ohjeistusta on uusittu. Ruokavirasto on päivittänyt luomutuotannon ehtoja. Luonnontuotealan kannalta on edistystä, että nyt luomukeruualla on omat päivitettyt keruutuotannon ehdot.

6 Hyödynnä Metsäkeskuksen luonnontuotetietoa yritystoiminnassa

Luonnontuotealan yrittäjät voivat Metsäkeskuksen luonnontuotetietoa yritystoiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. [Taulukoista ja kartoista](#) näkee koivunmahlan valutukseen ja kuusenkerkän keruuseen soveltuvien kohteiden vuosituotosarvioita ja pinta-aloja. Lisäksi käytössä on pakuri- ja lakkakäävän viljelyyn sopivien kohteiden pinta-aloja kunnittain, maakunnittain ja metsäohjelma-alueittain.

- Luonnontuotealan yritysten kannattaisi ottaa mallia metsäalan yrityksistä, jotka ovat hyödyntäneet metsätietoa jo vuosia menestyksekkäästi yritystoiminnan kasvattamisessa ja kehittämisessä, toteaa projektipäällikkö **Juha Vornanen** Metsäkeskukselta.

